

FERİT EDGÜ
İŞTE DENİZ,
MARİA

❤
CAN

ÖYKÜ

Ferit Edgü
İŞTE DENİZ,
MARIA

Can Yayınları: 1667
Türk Edebiyatı: 483

© Ferit Edgü, 2007
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2007

1. basım: Yapı Kredi Yayınları, 2000
Can Yayınları'nda 1. basım: Eylül 2007

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Jülide Altıntaş
Sayfa Düzeni: Gülay Yıldız
Düzelti: Nurten Sönmezcan

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-0844-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Ferit Edgü
İŞTE DENİZ,
MARIA
ÖYKÜLER & ÇOK KISA ÖYKÜLER

CAN YAYINLARI

FERİT EDGÜ'NÜN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI

YARALI ZAMAN / *anlatı*

AV / *öykü*

BULUŞMALAR / *deneme*

BİR GEMİDE / *öykü*

DO SESİ / *öykü*

EYLÜLÜN GÖLGESİNDE BİR YAZDI / *roman*

ÇIĞLIK / *öykü*

Ferit Edgü, 1936'da İstanbul'da doğdu. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde başladığı öğrenimini Paris'te sürdürdü. 1976-1990 yılları arasında, kurucusu olduğu Ada Yayınları'nda, çağdaş Türk ve dünya yazarlarının, şairlerinin yapıtlarını yayınladı. Edebiyatın çeşitli alanlarında ürünler verdi. *Bir Gemide* adlı kitabıyla 1979 Sait Faik, *Ders Notları* ile 1979 Türk Dil Kurumu, *Eylülün Gölgesinde Bir Yazdı* ile 1988 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü aldı. *Hakkâri'de Bir Mevsim* romanından uyarlanan ve Erden Kıral'ın yönettiği film, Berlin 33. Film Festivali'nde, aralarında Gümüş Ayı'nın da olduğu 5 ödül kazandı. Romanları, öyküleri, denemeleri Japonca ve Çince dahil birçok dile çevrildi.

İÇİNDEKİLER

<i>Öykülerden Önce Birkaç Sözcük</i>	9
--	---

I. Öyküler

PERİSİZ EV

Perisiz Ev	13
Kör ve Hançer	22
Adam/Kadın/Çocuk	31
Güvercinler	37
Bir Konuk	42

II. Çok Kısa Öyküler

ŞAŞILACAK BİR ŞEY

Bir Öykü	49
İçerdeki	50
Yaşamöyküsü I.	51
Yaşamöyküsü II	52
Gece Bekçisi	53
Rastlantı	54
Keşke	55
Kısa	56
Yılan	57
Şaşılacak Bir Şey	58
Üç Sözcük/Tek Kurşun	59
Öç	60
Yanlışlık	61

Sevdiğini Söylesene.....	62
Hayalhane.....	63
Yolda	64
Dağılma.....	65
Görünüş	66
Roman.....	67
Eşik	68
Elma.....	69
İtiraf.....	70
Sikke.....	71
Dostluk.....	72
Giderayak	73

III

İŞTE DENİZ, MARİA

Adsız	77
Garip Çocuk	79
Denizkızı.....	81
Bilinen.....	83
Ecco Il Mare, Maria!.....	85

Öykülerden Önce Birkaç Sözcük

Bu kitaptaki öykülerden birinci bölümde yer alan beşi, 1985-1997 yılları arasında yazılmış, kökleri 1960'lara giden öykü anlayışımın ürünleri.

İkinci ve üçüncü bölümde yer alan “çok kısa öyküler” ise son iki yıl içinde yazdıklarımın bir seçme; daha doğrusu bir ayıklama.

Öykü için “*minimal*” sözcüğünü, ilk kez *Binbir Hece* (1991) başlıklı kitabımda kullanmışım. Daha sonra, *Doğu Öyküleri*'nin ikinci bölümünde on yedi minimal öyküye yer verdim. O günden bu yana, görsel sanatlardan ödünç aldığım “*minimal*” sözcüğü bir hayli sık kullanılır oldu. Hem Türkiye’de, hem Avrupa’da. Kuşkusuz, bu sözcük henüz ortalarda yokken, minimalist öykünün en yetkin örnekleri, Kafka’nın ve Çehov’un, daha sonraları da Beckett ve Borges’in kitaplarında yer alıyordu.

Bugün, minimalist ressamlar gibi, minimalist yazarlar da, birbirlerinden çok farklı yollarda ilerliyor, yazın alanındaki tıkanıklığa açılımlar arıyorlar. Bu arada, aforizma, özdeyiş, düzyazı-şiir ya da Doğu’nun zengin kıssa edebiyatına öykünüp “hikmetli” cümleler yazıp, bunları “minimalist”

diye niteleyenler de var.

Ben, minimal öykülerimde her şeyden önce “*olay*”ı önemsiyorum. Ama benim “*olay*”larım, gözümüzün gördüğü olaylar değil. Çünkü ben, kendini bir tanık yazar görenlerden değilim. Olayları, gözlerimi kapadığımda daha iyi görüyorum. Yıllar önce söylediğim gibi, düş ile gerçek koşut gidiyor yazdıklarımda.

Peki niçin minimal, diye sorulacak olursa, yalnızlığa, daha çok yalnızlığa, artık hiçbir fazlalığı içinde barındırmayan *yapıya* ulaşmak için diyebilirim. Ayıklamak, arıtmak... Tıpkı mermerin içindeki gizli biçimi bulmak için, durmaksızın yontan, o koca sert kütleyi küçülte küçülte kendi öz-yapıtına varmaya çalışan emekçi-yontuç gibi. Yontuç, mermerin içinde saklı biçime (yoksa cevhere mi demeliydim?) ulaşmaya çalışıyor, bense “dil”in içindeki cevhere. Hiçbir zaman varamayacağımı bile bile. Ama gene de—

Şubat, 1999

I. Öyküler
PERİSİZ EV

PERİSİZ EV

Hep gelmek, ziyaret etmek istedim seni, diyorum.
Öyleyse niçin gerçekleştirmedin? diyor.
Vaktim olmadı diyeceğim, ama değil. Vaktim vardı.
Her şeyi yapmaya vaktim vardı. Ama kimi şeyleri yapabildim. Kimilerini...
Ben demek ikincilerdenim, diyor inleyerek.
Hayır, diyorum. Gerçeği şu ki, sana gelmeye korktum.
Niçin? diyor. Yüreğinin değil de, hekiminin söylediğini dinlediğin için mi?
Tam tersi, diyorum. Doktorum, Git gör onu, dedi.
Ama ben, inanır mısın, gerçeği söyleyeceğim, ama inanacak mısın, hayır, inanmayacaksın diye korkuyorum.
Söyle bakalım, diyor gıcırtılı bir sesle.
Ben hep büyü bozulacak diye korktum.
Büyüyü bir kez bozmuştun, diyor.
O değil, diyorum. O büyüden söz etmiyorum.
Kömürlükte, diyor, kömürlüğümde oynadığın günlerden birinde, nerden aklına esmişti, kapının üstündeki boşlukta elini gezdirip...
O büyüden söz etmiyorum, diyorum.
...birden benim bile oraya kimin koyduğunu anısı-

madığım yumurtayı bulmuştun.

Babam, Uğur yumurtasıdır, demişti.

Evet, ama komşular, babandan önce görmüşler ve sana, hemen kırıp üzerine çişini etmeni söylemişlerdi.

Çok korkmuştum. Ama söylenenleri de yapmıştım.

Eh, ne de olsa erkek çocuktun, diyor kıkırdayarak.

Olabilir, ama sözünü ettiğim bu büyü değil.

Peki ne?

Bak, sana söylesem, açıklayabilsem, bilmiyorum, anlayabilecek misin?

Büyü, dedin, anladım.

Ama bu, sözünü ettiğin büyü değil.

Öyleyse anlat. Açıkla.

Büyü müyü yok ortada. Ben... ben... nasıl anlatayım bilemiyorum, senden ayrıldıktan sonra...

Aradan yıllar geçti. Benden uzaklarda yaşadın.

Bambaşka bir adam oldun. Ama unutma ki sen bende doğdun. Bende büyüdün. Ben seni hiç unutmadım.

Nice insan yaşayıp öldü bende. Hiçbirini unutmadım.

Ama seni hiç unutmadım. Çünkü beni yaşatacağını umdum. Bunu hep bekledim.

Ah, böyle konuşma! diyorum ona.

Doğru olanı niçin gizleyeyim? diyor.

Ben-seni-hiç-unutmadım.

Ya ben, diyorum, seni unuttum mu sanıyorsun?

Unutmasan uğrardın, diyor.

(Kapanan kapının sesi.)

Bak, diyorum, sana nasıl anlatsam... Evet, senden ayrıldım. Uzağında yaşadım. Evet, yıllar boyunca semtine uğramadım.

Ama sen her zaman düşlerimdeydin.

Bu geceki gibi mi? diyor.

Evet, diyorum, şu andaki gibi. Açılan kapının sesi.

Sofaların serinliđi. Mutfak. Fokurdayan tencere.
Yukarı sofa. Balkon. Gusulhane. Oturma odası.
Sedir. Ot yastıklar. Yandaki küçük oda.

Babaannen ölünce sana verilmişti.

Hayır, bana hiçbir şey verilmedi. Geređi de yoktu.
Ben sende büyüdüm. Az önce söylediđin gibi. Bu da
bana yetti.

(Kırılan bir pencere camı.)

Sonra?... diyor, daha bitirmedin umarım?

Hayır, bitirmedim. Sofadan yukarı çıkan tırabzanlı
merdiven.

Kaç basamak?

(Gıcırtilar.)

On yedi, diyorum. Tam on yedi basamak. Sahanlık
hariç. Tümü de katran ağacından.

Evet, diyor, rahmetli baban yaptırmıştı.

Yıkandığında mis gibi kokar, diyorum.

Artık kokmuyor, diyor. Mis gibi kokmuyor.

Niçin? diyorum.

Yanıt yok.

(Sökülen kapının gürültüsü.)

Yukarı çıkınca diyorum, büyük sofa. Koca sofa. At
oynat.

Oynatırdın, diyor. Tahta atını, hep orada oynatırdın.

Sahi, diyorum, n'oldu atıma?

Yaktılar, diyor. Senden sonrakiler, bir kış günü,
dayanılmaz bir soğukta yakacak bir şey bulamayıp,
senin atını bulup yaktılar.

İyi ki, tırabzanları, balkon korkuluklarını yakmadılar,
diyorum.

Onları da yaktılar, diyor. Ama daha sonraki kışlarda.

Ne zaman girsen düşüme, bahçen yok, diyorum.

Yok da onun için, diyor.

Nasıl yok? diyorum.

Duvarları yıkıldı, diyor. Kimse, senden sonra gelen hiç kimse onarmadı. Tahta perde komşularca sökül-
dü, onlar da yakıldı.

Ya ağaçlar? diyorum. Erik ağacım, dut ağacım? Ya hurmam?

Erik, sen gittiğin yılın ferdası en bol meyvesini ver-
di, sonra da kuruyup öldü. Dutu yaşken kestiler.
Hurma, dutun kesilişini görünce meyve vermedi.
Onu da meyve vermediği için kestiler.

Kim bunlar? diyorum.

Yabancılar, diyor. Dağdan gelip bağdakini kovanlar.
Peki senin onlarla ne ilişkin oldu? diyorum.

Beni boş bulunca, kapımı kırdılar, içeri girip yerleş-
tiler. Koruyam yoktu ki. Hepiniz bırakıp gitmişti-
niz beni. Hepiniz. Sanki yıllar yılı sizleri barındıran
ben değildim. Bir kopan pir koptu. Yaşamınızda bu
kadarlık yer etmediğime yanarım.

O nasıl söz, diyorum. Düşlerimdeki tek ev sensin.
Senden daha uzun süre yaşadığım evler oldu. Ama
düşlerimdeki tek ev sensin.

(Tüten bacanın dumanı ve kokusu.)

Öyleyse niçin dönmedin bana? Niçin bir gün olsun
gelip bakmadın? Yabancıları defleyip niçin onart-
madın beni? Niçin onartıp döşemedin beni? Niçin
ayda bir olsun gelip oturmadın doğup büyüdüğün
odanda? Niçin şöyle bir uzanmadın babanın kafa
çektiği sedirlerden birine? Niçin bir gün olsun gelip
dokunmadın tahtalarımın, pencerelerimden,
kafeslerimden birine? Bir çivi olsun çaktın mı? Bir
gün olsun gelip o sıçanlı kenefe sıçtın mı?

Ah, sorular, diyorum. Sorma soruları. Sıralama soru-
ları. O kadar çok ki sorular. Hep sorular. Yalnız soru-
lar. Bahçede mangalı yakıp içeriye getirişim. Kış
günleri. Bir odada, konuklarla toplanılan kış günle-

ri. Daha doğrusu geceleri.

Özlüyor musun?

Özlemek mi? Nefret!

Nefret, biliyordum. Peki benim suçum neydi?

Senin hiçbir suçun yoktu. Sen hepimizi barındırdın. Sofalarında atımı sürerdim. Tahta atımı. Peki ama farelerin. O iğrenç farelerin. O korkunç, pis, iğrenç lağım sıçanların? Cardonların?

Konuş, diyor, anlamak istiyorum tiksintini, nefretini. Yalnız fareler, yalnız sıçanlar mı? Ya yılanlar?

Ah, onları karıştıрма, onlardan hiç korkmadım, bilirsin.

Babanın sütle beslediği yılanlar.. gömleklerini bulduğun, bir tansıkla karşı karşıyaymışçasına eline alıp baktığın ve büyüleri bozmak için anana verdiği yılanlarımın gömleği.

Fakat yılanlarının yumurtalarına hiçbir zaman dokunmadım. Bulduğumda bile. Hiç kimseye söylemedim. Bilirsin.

Ya kuyum, diyor. Kuyumdan da mı tiksiniyorsun?

Hayır-evet, diyorum. O sıcak yaz günleri çıkırıkla suyunu çekip bahçede yıkandığım, testiyle su soğuttüğüm, karpuzları atıp buz kestirdiğim kuyunu, hayır, ama sonra...

Ben yapmadım, diyor, onu ben çekmedim kuyuya.

Tabii sen çekmedin. Ama sende hepimizi oraya çeken bir tılsım vardı.

Hiçbir tılsım yoktu, diyor. Hiçbir zaman olmadı. Ben vardım, o kadar.

Kuşkusuz vardın, diyorum. Yaşayan bir varlıktın. Gene öylesin. Bak, işte geldim. Kapını çaldım ve seninle konuşmaya başladım.

Ne korkunç bir belleğin var, diyor. Ne korkunç bir bellek bu seninki. Ne acımasız!

Sence bir bellek mi bu? diyorum.

(Kapanan bir kapının gıcirtısı.)

Bellek, diyor. Olmaz olası bellek. Birazdan bu kapıdan çıkan ölüleri de sayacaksın. Nefretin bu mu?

Hayır, diyorum. Nefret değil, boğuntu.

Benden mi? diyor.

Hayır, diyorum.

Öyleyse niçin? diyor. Kimlerden?

Sende yaşayanlardan da değil, diyorum.

Nasıl olur, diyor. Kendinden mi?

Ah, gene sorular! Dayım da ölmeye geldiğinde çıkıntısında sorularla gelmişti: Bu evde et yenmez mi?

Bu evde süt içilmez mi? Bu evde her gün gazete okunmaz mı? Bu evde radyo dinlenmez mi? Bu evde insanlar çalıp oynamaz mı?

Ölüm döşeğindeki sorulardı bunlar.

Ve yanıt olmayan, öyle değil mi?

Gözyaşlarım, diyorum.

Çocukluğunda çok ağlardın, diyor. Hatırlıyorum.

(Kırılan bir pencere camının çıkardığı ses.)

Bir köşeye sığınmış. Ya da yorganın altına. Belli bir nedeni olmayan.

Her zaman bir nedeni vardı, diyorum.

Kimbilir. Belki, diyor.

Sonra gene bir soru: Gene öyle mi?

Öyle olan ne? Gene olan ne?

Gözyaşları, diyor.

Çocukluğumda o kadar akıtmışım ki, gözpınarlarım şimdi kupkuru.

Bu doğru olamaz, diyor.

(Musluktan damlayan su sesi.)

Gözlerin gene iyi görüyor mu?

Evet, diyorum.

Nasıl dağıldığımı, dağılmakta olduğumu görüyor

musun?

Evet, diyorum.

Burnun, diyor, burnun gene iyi koku alıyor mu?

Evet, diyorum.

Bu rutubetin, çürümüşlüğün kokusunu duyuyor musun?

Evet, diyorum.

Çok şükür, diyor. Çok şükür. Bahçeye bir çıkıp bakmak ister misin? diyor.

Ne var bahçede? diyorum.

Diktiğin tüm ağaçlar kurudu, diyor. Kurumayanları da kestiler.

Bunları söyledin. Başka?

Kuyuya lağım karıştı.

Başka?

Daha sonra kurudu. Ama hâlâ çok pis kokuyor.

İçinde bir ceset olmasın? diyorum.

Bir değil, birçok ceset. Belki de leş. Belki de hem ceset, hem leşler, diyor.

Çok çektin, diyorum. Biliyorum, çok çektin. Kimse, hiçbir nesne dayanamazdı bunlara.

Nasıl dayanabilirdim ki bu yağmaya, bu hor görmeye ve o... yabanlara? diyor.

İlk aşkını ansıyor musun? diyor. Bende yaşamıştın.

Gusulhanenin yanındaki küçük sandık odasında.

Hayır, diyorum.

Unutmuş olamazsın, diyor.

Unuttum, diyorum.

Düşlerine hiç girmiyor mu?

Hayır, diyorum.

Ama o küçük kıızı, göğüslerini sana sunan, kısa pantolonunu indirip...

Anlatma diyorum.

Acı mı veriyor?

Hayır, yalnızca ansımıyorum.

Unutmuş olamazsın, diyor. Peki bende yaşadığın son aşkını?

Hayır, diyorum. Onu da ansımıyorum.

Bak buna inanırım, diyor. Onu unutmuş olabilirsin. Belleğinin o noktası kireçlenmiş olabilir. Çok doğal bu. Ondan sonra kimbilir nicelerini tanıdın.

Hiç kimseyi tanımadım.

Hiç kimseyi mi?

Hiç kimseyi.

Öyleyse babana çekmişsin sen.

Bu karakışta yaprak bile kıvılcıdamasın, olacak iş değil, diyorum.

Yaprak kalmadı ki, diyor. Söyledim, ağaçlar kurudu. Ya da kesildiler. Yalnız bahçedekiler değil. Tüm çevredekiler.

Çeşmenin yanındakiler de mi? diyorum.

Çeşmenin yanındakiler de.

O ulu çınar da mı?

O ulu çınar da, o meyvesini sevdiğin yüz yetmiş beş yaşındaki çitlembik de. Hepsi.

Ama rüzgâr da esmiyor, diyorum.

Dindi, diyor.

Dinmeyen yalnız benim bu konuşmalarım mı?

Yanıtlamıyor.

(Yalnızca, dipten, derinden akan bir su sesi.)

Ben gideyim, diyorum.

Bu kadarı yeter de artar bile, öyle mi?

Şimdilik.

Gene gelecek misin?

Sanmam.

Dur gitme. Senden son bir dileğim var. Tahtalarımı kemiren böceklerden başka hiçbir canlı kalmadı artık bende yaşayan. Yakında kar başlar. Soğuklar.

Gene gelip sökerler tahtalarımı. Zaten bu halimle hakkuran kafesi gibiyim. Son bir iyilik etsen... son bir iyilik?

Ne istiyorsun?

Yak beni, diyor. (İnleme.) Bu gece, gitmeden, ateşe ver beni. Sonra ardına dönüp bakmadan çek git. Kendi kendimi ısıtayım, kendi alevlerimde.

Yapamam bunu, diyorum.

Bak rüzgârsız bir gece, diyor. Yaprak kıdıldamıyor. Kendin söyledin. Ateş çevreye sıçramaz. Kimseye zarar vermem. Zaten çevrede ahşap bir tek ev yok. Kalmadı. Tümü taş yığını. Biçimsiz, soğuk beton yığını. Yanıp kül olayım. Bittim artık. Bunu esirgeme benden.

Yapamam, diyorum.

Peki, diyor, bir cigara yak. İki duman çek. Sonra at döşemenin üzerine. Çek kapıyı git. Ben kendi işimi kendim görürüm.

Cigaramdan son bir duman çektim. Bir an duraksadım. Sonra döşemeye attım. Ayakkabımın ucuyla, her zaman yaptığım gibi, yavaşça, bir akrebi öldürür gibi, ezdim. Ardıma dönüp bakmadan çıktım evden. Çıkarken kapıyı kapamadım. Zaten kapı da yoktu.

1985

FERİT EDGÜ

İŞTE DENİZ, MARİA

ÖYKÜ

Ben, minimal öykülerimde, her şeyden önce 'olay'ı önemsiyorum. Ama benim 'olay'larım, gözümün gördüğü olaylar değil. Çünkü ben, kendini bir tanık yazar görenlerden değilim. Olayları, gözlerimi kapadığımda daha iyi görüyorum. Yıllar önce söylediğim gibi, düş ile gerçek koşut gidiyor yazdıklararımda. Peki niçin minimal, diye sorulacak olursa, yalınlığa, daha çok yalınlığa, artık hiçbir fazlalığı içinde barındırmayan yapıya ulaşmak için diyebilirim...

Ferit Edgü'nün ilk kez 2000'de yayınlanan *İşte Deniz, Maria*'sında, kökleri 1960'lara giden öykü anlayışının ürünlerinden, 1990'larda boy veren minimalist anlayışının çok kısa öykülerine uzanan bir yazarlık serüvenini izlemek olası. Tıpkı heykeltcinin mermerin içinde saklı biçime ulaşmaya çalışması gibi, "dil" in içindeki cevhere ulaşmaya çalışıyor Edgü. Durmadan ayıklayarak, arındırarak...

KAPAK RESMİ: NICOLAS DE STAËL

ISBN 978-975-07-0844-2

9 789750 708442

<http://www.canyayinlari.com>